

PAGES OF HISTORY

Elena Alistar (1873–1955)

A. Nemerenco

Clinica Universitară de Asistență Medicală Primară, Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”
Chișinău, Republica Moldova

Autor corespondent: ala.nemerenco@usmf.md. Manuscris recepționat pe 25 septembrie 2014; acceptat pe 05 decembrie, 2014

În ultimul timp, am fost martora mai multor discuții despre înaintații noștri medici, și am constatat că, comunitatea medicală își cunoaște înaintașii cu predilecție de la 1945 încoace, numele medicilor originari din Basarabia rămânând ascunse sub trena vremii, poate cu excepția lui Toma Ciorbă... și deoarece o memorie nu poate fi atât de scurtă, și avem cu ce ne mândri ca națiune, și mulți dintre medicii basarabeni au fost mari intelectuali și ne-au dus slava în lume, inițiem această mică rubrică ”Printre file de istorie...”

Elena Alistar s-a născut în 1873, în comuna Vaisal (în prezent Vasilevka), județul Ismail, în familia preotului Vasile Bălan și a soției acestuia, Elisabeta. A făcut școala primară la Congaz, în județul Cahul și apoi a urmat Școala Eparhială de Fete de la Chișinău. Aici îl cunoaște pe tânărul teolog Dumitru Alistar cu care se căsătorește. Își urmează soțul devenit preot și activează în calitate de învățătoare, începând cu anul 1890, în localitățile Văleni, Roșu, Zărnești, jud. Cahul și Rezeni, jud. Chișinău. După moartea soțului pleacă din Rezeni în 1909.

Cu susținerea cunoscutului scriitor Constantin Stere, în 1909-1916, Elena Alistar urmează Facultatea de Medicină din Iași. Militează pentru unirea Basarabiei cu România, publicând o serie de articole în presă și organizând un grup de propagandă a ideilor unioniste în teritoriile românești de dincolo de Prut. Este arestată de jandarmeria țaristă pentru „activitate naționalistă” la 19 august 1914, fiind închisă pentru 45 de zile la Chișinău și eliberată din lipsă de probe, acuzațiile jandarmilor fiind foarte contradictorii și neconvingătoare. Se retrage la Iași, unde participă la constituirea Partidului Național Moldovenesc în aprilie 1917, reprezentând fracțiunea „Blocul Moldovenesc”. A fondat, în același an, Societatea Culturală „Făclia Femeilor Studente la Medicină” și Liga Culturală a Femeilor din Basarabia. În 1916 a fost mobilizată în armată ca medic militar. Din toamna aceluiași an se angajează în calitate de medic la spitalul Costiujeni din preajma Chișinăului, unde va activa în perioada ulterioară.

Membră a Partidului Național Moldovenesc, în octombrie 1917 a fost aleasă deputat în Sfatul Țării de la Chișinău, mandat exercitat în perioada 21 noiembrie 1917 – 27 noiembrie 1918 (fig. 2). Este unica femeie-deputat în Sfatul Țării printre alți 139 de delegați ai diverselor partide și mișcări. La 27 martie 1918, a votat Unirea Basarabiei cu România. A fost președinte al Partidului Poporului, înființat de mareșalul Averescu, și președinte al Ligii Femeilor din Basarabia. În 1927, fondează și Gruparea Femeilor Române. Susține activitatea

Crucii Roșii în regiune. În perioada interbelică este directorul școlii Eparhiale de Fete, care se afla pe atunci pe colina de vizavi cu gara feroviară, unde și-a făcut și Dumneai studiile.

Deoarece cei mai mulți medici ce activau în acea perioadă erau rusolingvi și nu cunoșteau limba populației autohtone, Elena Alistar a militat foarte activ pentru promovarea limbii române, accentuând că doar acel medic, care va cunoaște limba poporului, se va bucura de un respect deosebit. Această problemă s-a discutat și la ședința Consiliului Sanitar Gubernial din 15 mai 1917. La acea ședință, Elena Alistar a subliniat că pentru a depăși neîncrederea populației autohtone față de medici este necesar de a stopa deznaționalizarea promovată de autoritățile țariste și de a învăța limba națională.

Odată cu anexarea Basarabiei la URSS la 28 iunie 1940, Elena Alistar s-a refugiat în România. A locuit o vreme la Iași, după război este arestată de regimul comunist și trimisă la Pu-

Fig. 1. Timbru poștal din 1996. Elena Alistar.

Deputații Sfatului Țării participanți la ședința legislativului basarabean în ziua de 27 noiembrie/10 decembrie 1918, la care s-a votat reforma agrară și unirea necondiționată a Basarabiei cu România

Rândul din față, culcați – Maxim Tiron, Constantin Osoianu, Leonid Țurcan, Nicolae Secară, Nicolae Suruceanu, Vlad Bogos, Simion Galățchi, Gheorghe Tudor, Dumitru Știrbu;
Așezați pe scaune – Ilarion Buiuc, Gheorghe Năstase, Mihail Maculețchi, Ignatie Budiștean, Teodor Bărcă, Pavel Cocărlă, generalul Artur Văitoianu (Comisar General al Basarabiei), Pantelimon Halippa (președinte), Constantin Bivol, Vasile Măndrescu, Ștefan Holban, Elena Alistar, Ion Ploscaru, Ion Ignatiuc, Gherman Pântea, Tudose Roman;
În picioare, rândul din spatele celor așezați – Anton Caraiman, Teodosie Bărcă, Ion Bucătaru, Chiril Spinei, Nicolae Ciornei, Dimitrie Cărlus, Teofil Ioncu, Pavel Grosu, Gheorghe Murgoci-Munteanu (expert agrar), Nicolae Bivol, Andrei Găină, Ștefan Ciobanu, Nicolae Cernăuțeanu, Grigore Cazacliu, Iacob Sucevanu, Zamfir Munteanu, Mihail Minciună, Petre Codreanu, Vasile Lașcu, Ion Valuță, Dimitrie Dron, Romulus Cioflec (spectator), Emanuil Catelli (Director agricultură);
În picioare, ultimul rând, pe trepte – o doamnă neidentificată, Alexandru Groapă, trei persoane neidentificate, Daniel Ciugureanu, Ion Pelivan, un spectator, Gheorghe Druța, Vasile Țanțu, Iova Tudose, un ostaș – garda de onoare, Onisifor Ghibu (director al ziarului *România nouă*), Grigore Turcuman, un spectator, Dimitrie Bogos (prefect al județului Lăpușna), Gheorghe Stavri, trei spectatori, Vasile Harea, Alexandru Morariu, un spectator, Ion Cazacliu, doi spectatori, un ostaș – garda de onoare, Ion Russu, Timofei Silistraru, Ion Harbuz, Andrei Scobioală, Vasile Bărcă, Gheorghe Buruiană, un ostaș, alt militar, probabil, ordonanța generalului A. Văitoianu.

Fig. 2. Membrii Sfatului Țării, 10 decembrie, 1918. Elena Alistar, a 5-ea din dreapta, în rândul celor așezați pe scaun.

cioasa, județul Dâmbovița unde a locuit și decedat în 1955. Rămășițele pământești i-au fost aduse mai târziu la Cimitirul Bellu din București de către rude.

O stradă din cartierul Muncești, liceul teoretic de arte din Chișinău și biblioteca satească din Rezeni, Ialoveni îi poartă astăzi numele, înveșnicindu-i memoria. În 1996, a fost editat timbrul poștal Elena Alistar (fig. 1).

Referințe bibliografice

1. Bejan Vlad. Români din sudul Basarabiei. Iași: Editura Fundației „Axis”, 1998;89-90.
2. Brezianu A, Spînu V. Historical dictionary of Moldova. 2007;496.
3. Chiriac Alexandru. Membrii Sfatului țării (1917-1918). București: Editura Fundației Culturale Române, 2001.
4. Colesnic Iurie. Basarabia necunoscută. Chișinău, 1993;202-207.
5. Colesnic Iurie. Femei din Moldova: enciclopedie. Chișinău: Museum, 2000.
6. De Haan Franziska, Daskalova Krasimira, Loutfi Anna. Biographical Dictionary of Women's Movements and Feminisms in Central, Eastern, and South Eastern Europe: 19th and 20th Centuries. Central European University Press, 2006.
7. Enciclopedia României. http://enciclopediaromaniei.ro/wiki/Elena_Alistar, accesat la 28 august 2014.
8. Lăcustă Ion. De la o unire la alta: memorie sau memorialiști – 1859-1918. Editura Albatros, 2005.
9. Marcu George. Dicționarul personalităților feminine din România. București: Editura Meronia, 2009;196-197.